

Дослідження чинників зовнішнього середовища як необхідна умова розвитку підприємств в сучасних умовах

Визначено теоретичні та практичні засади дослідження впливу чинників зовнішнього середовища на діяльність промислових підприємств. Узагальнено основні складові зовнішнього середовища, а саме: економічну, технічну, політичну, соціально-демографічну, культурно-етичну, міжнародну, а також чинники, що визначають вплив зазначених складових на результати роботи підприємств. Визначено основні загрози економічного середовища та їх вплив на фінансові результати діяльності суб'єктів господарювання на рівні регіону. Виділено основні напрямки подолання негативного впливу зовнішніх чинників на рівні зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування підприємства.

Ключові слова: складові та чинники зовнішнього середовища, загрози, фінансові результати діяльності.

Діяльність будь-якого підприємства неможлива без наперед чітко визначених орієнтирів, які закладаються у планах та програмах стратегічного розвитку, реалізація яких залежить від багатьох факторів зовнішнього і внутрішнього середовища. Все більшого впливу набувають тенденції світового розвитку на основі інтеграції, глобалізації та інтернаціоналізації суспільних процесів, що вимагають макроекономічного врегулювання. Особливо це стосується вирішення проблем, що виникли внаслідок входження світової економіки до фінансово-економічної кризи, яка формує широкий спектр загроз зовнішньо- та внутрішньоекономічного розвитку України. Успішне подолання негативних наслідків сучасної фінансово-економічної кризи неможливе без активної участі вітчизняних підприємств, які є основною ланкою національної економіки: «Відповіддю на погіршення зовнішньої ситуації має стати якісна переорієнтація на потенціал внутрішнього середовища, який має бути мобілізований на забезпечення стабільності процесу розширеного відтворення суб'єктам економічних відносин» [1, с. 28]. Таким чином, особливої уваги заслуговує питання дослідження зовнішніх чинників середовища функціонування підприємства, які мають вплив на результати діяльності через вирішення таких завдань: ідентифікація чинників зовнішнього середовища, які впливають на діяльність суб'єктів господарювання; з'ясування критерію вагомості та напрямку впливу зовнішніх чинників; обґрунтування сили їх впливу; визначення динаміки і закономірностей зміни результуючих показників під впливом зовнішніх чинників.

Питання, що стосуються дослідження проблем розвитку вітчизняних підприємств у сучасних умовах господарювання, широко висвітлюються у вітчизняній і економічній літературі. Стан зовнішнього середовища розглядається як фактор, що визначає специфіку структури і соціальних відносин в організації, зумовлюючи і визначаючи логіку організаційного розвитку та інших форм організаційних змін [2, с. 276]. Багатофакторний склад проявів зовнішнього середовища на діяльність підприємства визначає передумови формування різноманітних моделей зовнішнього середовища. А. Василенко виділяє моделі представлення зовнішнього середовища

з врахуванням культурного оточення як сукупності законів, юридичних норм, директивних матеріалів, що регламентують і обмежують діяльність організації; на основі виділення соціальних інститутів і закладів, що регламентують діяльність організацій та сукупності організацій і соціальних груп, з якими організація вступає у взаємовідносини; на основі врахування характеристик технологічного оточення. Ситуаційна модель середовища, запропонована П. Лоуренсом і Дж. Лоршем, розглядає зовнішнє середовище як сукупність різноприродних сегментів, обмежена кількість яких не визначена і для кожної організації дорівнює числу спеціалізованих підрозділів, існуючих в організації, що виділяють свій тип ресурсу. Системна модель організації розглядає останню як систему, що перебуває в залежності від інших організацій, а джерело залежності виникає із необхідності отримання різного типу ресурсів, якими володіють інші організації. Автори монографії [3] зазначають, що рушійною силою розвитку є зміни у зовнішньому середовищі функціонування підприємства, які вимагають взаємопов'язаних змін внутрішнього середовища підприємства. До уваги пропонуються три основних групи факторів: природний процес зростання суспільних потреб, науково-технічний прогрес і конкурентна боротьба. Як зазначено у джерелі [4, с. 272], важливе значення у забезпеченні розвитку підприємств має врахування причин об'єктивного характеру, які виявляються через зміни у зовнішньому середовищі, а саме зміни, які раптово настали у зовнішньому середовищі і впливатимуть на діяльність підприємства; зміни відносин із контрагентами, що призводить до коригування досягнутих раніше домовленостей або відмови від їх виконання; зміни, спричинені науково-технічним прогресом, поступ якого можна передбачити, однак визначити конкретні наслідки практично неможливо. Необхідно зазначити, що конкретні цілі дослідження вимагають вибору певної груп чинників зовнішнього середовища. Зокрема, М. Портер, досліджуючи умови конкурентного розвитку країни, виділяє такі компоненти досягнення конкурентних переваг: стратегія фірми, її структура і суперництво; параметри попиту; параметри факторів виробництва; споріднені та підтримуючі галузі. Новий підхід до вирішення проблем загострення конкуренції і зменшення прибутків виробників розглядають К.К. Прахалад, В. Рамасвами, сутність якого полягає у створенні нових передумов, зорієнтованих на спільне творення цінностей, в основу яких покладено зміну ролі споживача у системі виробництва [5, с. 4].

Таким чином, необхідно зазначити, що питання розвитку на сьогодні є досить актуальним і вимагає врахування об'єктивних (зовнішніх) і суб'єктивних (внутрішніх) передумов вирішення його завдань. Поточний (внутрішній) стан суб'єкта господарювання є свого роду індикатором необхідності змін, які потрібно провадити як на рівні окремого підприємства, так і на рівні середовища, в якому воно функціонує і планує розвиватися. Як правило, зовнішньому середовищу у процесі управління діяльністю підприємств приділяється незначна увага з огляду на те, що його чинники є важко прогнозованими і на них підприємство має обмежений вплив або його взагалі не має. Однак ігнорування об'єктивних чинників функціонування і розвитку підприємств може призвести до непередбачуваних негативних (кризових) явищ. Застосування методик стратегічного аналізу, зокрема PEST, QUEST, ETOM, у більшості випадків базується на суб'єктивних експертних оцінках впливу чинників зовнішнього середовища на діяльність суб'єктів господарювання, і їх не завжди достатньо, щоб визначити, які загрози є найбільш суттєвими чи як можна використати отриману інформацію для цілей планування майбутнього розвитку.

Метою дослідження є визначення теоретичних та практичних засад дослідження впливу чинників зовнішнього середовища на діяльність вітчизняних

промислових підприємств, зокрема оцінка їх впливу на стан розвитку промислових підприємств Івано-Франківської області та виділення основних напрямків подолання їх негативного впливу в сучасних умовах господарювання.

Напрямки пріоритетного, селективного і точкового розвитку промислових підприємств регіону визначаються засадами, виділеними у «Стратегії економічного і соціального розвитку Івано-Франківської області на 2004-2015 роки» відповідно до загальнодержавної стратегії розвитку України. Зокрема, пріоритетним завданням розвитку є подолання негативних тенденцій розвитку промислових підприємств, у першу чергу, орієнтоване на відновлення їх виробничих потужностей шляхом реструктуризації та оздоровлення, залучення організаційних, фінансових та технічних інвестицій [6]. Разом з тим, наслідки впливу кризових явищ в економіці зумовили негативні тенденції розвитку, зокрема, порівняно з I півріччям 2008 р. у 2009 р. обсяги капіталовкладень скоротилися в 2,2 разу. За підсумками I кварталу 2009 р. спад промислового виробництва в області склав 25,0%, в Україні – 31,8% [7]. Зниження темпів виробництва спостерігається у всіх галузях промисловості. Серед проблем, що найбільше заважають розвитку підприємств регіону, є проблеми фінансово-економічного характеру: нестача власних коштів підприємств, проблеми із залученням фінансових ресурсів із зовнішніх джерел, зокрема жорсткі умови кредитування, недостатня фінансова підтримка з боку держави.

Аналізуючи передумови розвитку промислових підприємств Івано-Франківської області, можна узагальнити, що зазначені тенденції характеризують негативну динаміку збільшення кількості збиткових підприємств та зменшення фінансових результатів від їх діяльності. Як видно із рисунка 1, у 2008 р. найбільш негативні тенденції характерні для підприємств промисловості (29,6 відсотків загальної кількості підприємств), будівництва, транспорту і зв'язку (25,8%), торгівлі (22,6%), діяльності, пов'язаної з операціями з нерухомим майном, орендою, інжинірингом та наданням послуг підприємцям (32,4%).

Дослідження впливу зовнішнього середовища на результати діяльності підприємств вимагає виділення його основних складових та класифікації чинників, що визначають вплив кожної складової (табл. 1).

Для визначення впливу чинників зовнішнього середовища на фінансові результати промислових підприємств виділимо якісну складову їх розвитку на основі використання показника фінансових результатів їх діяльності до оподаткування та визначимо чинники, що впливають на значення даного показника і зумовлені дією зовнішнього середовища. Вихідні дані для проведення

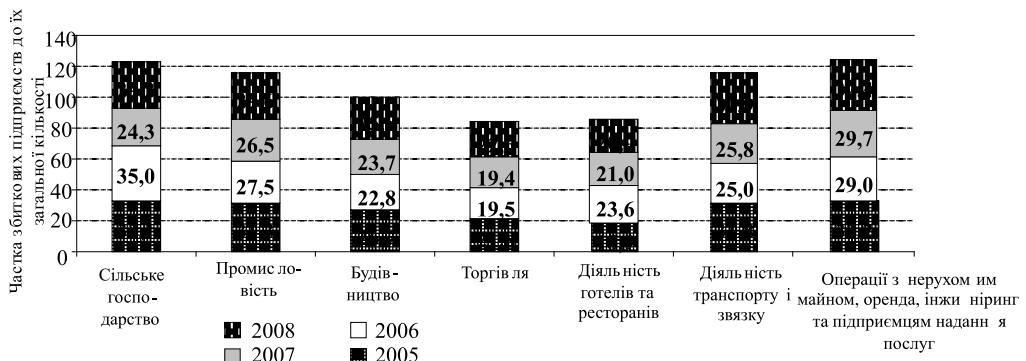

Рис. 1. Темпи росту частки збиткових підприємств Івано-Франківської області за період 2006-2008 рр. [8]

Таблиця 1

Класифікація чинників зовнішнього середовища

Складова зовнішнього середовища	Чинники зовнішнього середовища
Політична і юридична	<ul style="list-style-type: none"> – політична нестабільність; – податкове регулювання і стимулювання стратегічно важливих виробництв; – інвестиційна політика щодо покращення інвестиційної привабливості; – інституційне забезпечення ринкових перетворень
Економічна	<ul style="list-style-type: none"> – рівень і темп інфляції; – курс національної валюти щодо іноземних валют; – облікова ставка; – податкове навантаження; – частка прибуткових (збиткових) підприємств; – індекс цін на промислову продукцію; – інвестиції в основний капітал;
Технічна	<ul style="list-style-type: none"> – частка інноваційно-активних підприємств; – державні інноваційні програми і проекти у науково-технічній галузі; – інвестиційне забезпечення інноваційної діяльності; – кількість патентів, ліцензій, авторських прав; – рівень розвитку інформаційно-технологічної інфраструктури
Соціально-демографічна	<ul style="list-style-type: none"> – урбанізація; – рівень безробіття; – частка працездатного населення; – розмір мінімальної заробітної плати; – платоспроможність населення; – міграція населення; – рівень освіти; – рівень медицини
Культурно-етична	<ul style="list-style-type: none"> – корупція і хабарництво; – рівень кваліфікації працівників; – умови праці і охорона праці; – культура поведінки на підприємствах
Міжнародна	<ul style="list-style-type: none"> – структура і динаміка експортно-імпортних операцій; – створення СП, міжнародна співпраця і кооперування; – динаміка іноземних інвестицій; – рівень конкурентоспроможності регіону; – відшкодування ПДВ; – міжнародні міграційні процеси.

розрахунків представлено у таблиці 2. Для проведення аналізу вибрано метод кореляційно-регресійної залежності між результируючим показником фінансових результатів діяльності промислових підприємств до оподаткування та зовнішніми чинниками, що впливають на його величину.

Для дослідження впливу зовнішнього середовища на фінансові результати діяльності промислових підприємств вибрано чинники, які характеризують економічну, технічну та соціальну складову зовнішнього середовища. На основі кореляційно-регресійного аналізу визначено найвагоміші чинники виділених складових зовнішнього середовища, зокрема: найбільш значимими чинниками економічної складової є кредиторська заборгованість ($r = 0,84$), індекс споживчих цін ($r = 0,85$); вплив технічного середовища визначають показники частки

Таблиця 2

Дані для проведення аналізу впливу чинників зовнішнього середовища на фінансові результати діяльності промислових підприємств

Показники	2000	2005	2006	2007	2008
Фінансові результати діяльності до оподаткування, млн. грн.	6,2	106	25,6	54,3	-1308
Економічна складова зовнішнього середовища					
Облікова ставка НБУ, % (X_1)	–	14,7	11,5	10,1	15,3
Дебіторська заборгованість, млн. грн. (X_2)	–	1655,6	3120,3	2144,8	3998,5
Кредиторська заборгованість, млн. грн. (X_3)	–	2128,2	3787,1	2695,7	5262,6
Податок на прибуток підприємств, млн. грн. (X_4)	4,7	1,2	2,9	4,9	2,4
Індекс цін виробників промислової продукції, % (X_5)	77,8	145,8	107,8	118,3	107,9
Індекс споживчих цін, % (X_6)	107,7	110,3	106	114	121
Технічна складова зовнішнього середовища					
Частка інноваційно активних підприємств, % (X_7)	–	13,7	12,9	30,6	31,5
Інвестиції в основний капітал, млн. грн. (X_8)	259	591	956	1728	1546
Ступінь зносу основних фондів, % (X_9)	49,9	66,9	68,0	61,4	60
Введення в дію нових основних засобів, млн. грн. (X_{10})	173,6	350	452,2	948,4	1101,4
Впровадження прогресивних технологічних процесів (X_{11})	57	36	12	47	35
Освоєно виробництво нових видів продукції (X_{12})	37	13	7	5	7
Соціально-демографічна складова зовнішнього середовища					
Середньомісячна заробітна плата, грн., (X_{13})	231	958	1182	1485	1937
Кількість найманих працівників, тис. ос. (X_{14})	93,3	59,4	59,0	58,0	57,1
Попит на робочу силу, тис. ос., (X_{15})	-	534	-	447	209
Рівень безробіття за методикою МОП, % (X_{16})	10,5	8,8	8,3	8	7,9

* За даними: Статистичний щорічник Івано-Франківської області за 2008 р.

інноваційно активних підприємств ($r = 0,57$), введення в дію нових основних засобів ($r = 0,67$); соціальна складова характеризується найбільшим впливом показника середньомісячної заробітної плати ($r = 0,67$).

На основі проведених розрахунків з використанням електронних таблиць EXCEL побудовано моделі залежності, які дозволяють з'ясувати ступінь впливу кожного екзогенного фактора на результуючий показник (табл. 3).

Як видно із таблиці 3, моделі, які описують вплив чинників економічної та технічної складових, є адекватними і можуть використовуватися для прогнозування впливу зовнішнього середовища на фінансові результати промислових підприємств. Для визначення впливу чинників зовнішнього середовища на фінансові результати діяльності промислових підприємств доцільно здійснити прогноз значень показників, що мають найбільший вплив на результуючий показник. У таблиці 4 на основі використання побудованих моделей розраховано прогнозовані значення досліджуваних результуючих

Таблиця 3

Перевірки достовірності представлених моделей

Рівняння моделі	Коефіцієнт детермінації	Коефіцієнт кореляції	Розрахункове значення критерію Фішера	Табличне значення критерію Фішера
$Y_{ек} = 2,52 X_3 + 22,06 X_6 - 22,29$	0,8745	0,76	9,755	4,74
$Y_{мех} = -11,28 X_7 + 13,77 X_{10} - 4,53$	0,86	0,74	8,407	4,74
$Y_{соц} = -2,54 X_{13} - 1,25$	0,659	0,434	5,37	5,59

Таблиця 4

Прогнозовані значення фінансових результатів діяльності

Рівняння моделі	2008	2011	2011	
			оптимістичний прогноз	песимістичний прогноз
$Y_{ек} = 2,52 X_3 + 22,06 X_6 - 22,29$	-1043,4	-2606,74	-2129,14	-3082,12
$Y_{мех} = -11,28 X_7 + 13,77 X_{10} - 4,53$	-1006,94	-2071,11	-1562,48	-2577,37

показників діяльності на основі врахування оптимістичного і песимістичного прогнозів з імовірністю 95%.

Отже, дані таблиці 4 дозволяють зробити такі висновки:

- вплив чинників зовнішнього середовища на діяльність промислових підприємств на найближчу перспективу матиме негативний вплив за умови наявних тенденцій розвитку. Покращення ситуації вимагає відповідних заходів на усіх рівнях управління діяльністю промислових підприємств, зокрема державному, регіональному, локальному;
- економічна складова характеризується зростанням кредиторської заборгованості, що негативно позначається на фінансових результатах діяльності і є індикатором негативних тенденцій у діяльності суб'єктів господарювання, зокрема у сфері платежів і взаєморозрахунків. Так, на рівні регіону у 2008 р. кредиторська заборгованість зросла у порівнянні із 2007 р. на 95 відсотків, у той час як збитковість – більше як у 23 рази;
- технічна складова також має вагомий вплив на результуючий показник діяльності підприємств, зокрема, негативним чинником є високий ступінь зносу. Покращенню ситуації у даному напрямку сприяє інноваційна діяльність, зокрема зростання частки інноваційно активних підприємств. На виконання зазначених у Стратегії положень у розвиток економіки за січень – червень 2009 р. вкладено 322,7 млн. грн. капітальних інвестицій, з них 83,2% склали інвестиції в основний капітал. На проведення інноваційних заходів у 2008 р. було витрачено 103,1 млн. грн., з яких майже 40% склали витрати підприємств машинобудування та 38,7% – з виробництва харчових продуктів та напоїв. Більшість підприємств (55,6%) виконували інноваційні роботи за рахунок власних коштів, частка яких у загальному обсязі фінансування складала 61,9%. Кредитами забезпечено 17,1% обсягу інноваційних витрат, коштами державного та місцевих бюджетів – 3,8% та 1,3% відповідно. Протягом 2008 р. у промисловості освоєно виробництво

33 найменувань інноваційних видів продукції, у тому числі 6 видів машин, апаратів, приладів, впроваджено 15 нових технологічних процесів, 73,3% з яких ресурсозберігаючі;

- соціальна складова зовнішнього оточення також має вплив на результуючий показник діяльності, зокрема зменшення реальної середньомісячної заробітної плати за період 2005-2008 рр. зумовлює зростання плинності кадрів і зменшення кількості найманих працівників. Згідно зі статистичними даними реальна заробітна плата зменшувалася у 2006 р. порівняно із 2005 на 2%, у 2007 р. порівняно із 2006 – на 5,8%, у 2008 р. порівняно із 2007 р. – на 6,2%.

Разом з тим, загрозами погіршення стану промислових підприємств є загальна економічна криза, слабкість позицій місцевого самоврядування, обмеженість територіального розвитку, нестабільність політичної та економічної ситуації в країні. Зокрема, у контексті щорічного оцінювання конкурентоспроможності світових економік Всесвітній економічний форум оприлюднив дослідження конкурентоспроможності України та її 12 регіонів, а саме: Київської, Донецької, Дніпропетровської, Полтавської, Вінницької, Херсонської, Хмельницької, Черкаської, Львівської областей, Закарпаття і АР Крим. Найвпливовішими негативними чинниками, що перешкоджають підприємницькій діяльності, визначено політичну і урядову нестабільність, податкове регулювання, корупцію, доступ до фінансування [10, с. 217-263].

За таких умов сучасна політика розвитку підприємства – це сукупність цілеспрямованих організаційних, економічних та фінансових заходів щодо реалізації можливостей розвитку підприємства, які враховують вплив зовнішнього середовища. Тут доцільно виділити такі положення:

- в умовах обмеження кредитних ресурсів для цілей розвитку підприємств доцільно використовувати сучасні форми міжнародного кооперування, створення спільних підприємств, використання продуктів інтелектуальної праці (патенти, ліцензії, «ноу-хау», інжиніринг);
- в умовах обмежених зовнішніх фінансових ресурсів збільшення можливостей самофінансування розвитку за рахунок внутрішніх джерел можливе шляхом інтенсивного використання задіяних ресурсів на засадах інноваційного розвитку. В останні роки суттєвих змін зазнала структура фінансування інноваційної діяльності. Якщо на початку двотисячних років єдиним джерелом фінансування цієї діяльності були власні кошти підприємств, то у 2008 р. – кредити (78,3%). Проте, оновлення виробництва за рахунок кредитування здійснювали лише 8,7% від кількості інноваційно активних підприємств. Разом з тим, більшість підприємств – 60% загальної кількості – впроваджували нововведення за рахунок власних коштів. У 2008 р. власними коштами профінансовано 16,9% загального обсягу інноваційних робіт (у 2007 р. – 21,6%, 2006 р. – 45,2%, 2005 р. – 84,6%) [9];
- можливість акумулювати внутрішні фінансові ресурси та залучати зовнішні інвестиції для реалізації програм інноваційного розвитку забезпечується шляхом впровадженням чи вдосконаленням на підприємствах політики управління дебіторською і кредиторською заборгованістю із залучення маркетингових інструментів з метою створення попиту на внутрішніх та зовнішніх ринках реалізації продукції та послуг, а також посилення дисципліни виконання взаємних зобов'язань у поставаннях;
- кризовий стан, у якому опинилася значна частина промислових підприємств не тільки Івано-Франківської області, але і країни в цілому, на думку фахівців, зумовлена незадовільним менеджментом, відсутністю достатніх знань і

навиків, які необхідні для уникнення та оперативного подолання кризових явищ. Вітчизняні вчені схильні до думки, що «кризові явища ... в абсолютній більшості спричинені ... невмінням, а інколи і небажанням використовувати інтегральний інтелект персоналу організацій чи підприємств для забезпечення успішного функціонування в умовах конкурентного оточення» [11, с. 244];

- визначені у статті чинники, що впливають на якісну складову розвитку промислових підприємств регіону вимагають уточнення, а саме: необхідно зазначити, що однаковий вплив зовнішніх факторів по-різному відбивається на стані кожного підприємства, тому виникає необхідність аналізу зовнішніх чинників, що впливають на стійкість функціонування розвитку конкретного підприємства.

Сучасні реалії розвитку вимагають використання регулятивних заходів, здатних створити сприятливі передумови та забезпечити стійкий економічний розвиток підприємств на основі збалансування загальнодержавних і регіональних інтересів, спільного розв'язання ситуацій кризового стану промислових підприємств та прийняття рішень у процесі планування їх майбутнього розвитку. В таких умовах першочергового значення набувають завдання:

- максимального ефективного використання природно-кліматичних ресурсів регіону як необхідної передумови виробництва високоякісної і рентабельної продукції та надання послуг відповідно до світових стандартів;
- виділення стратегічно важливих і пріоритетних суб'єктів господарювання, які б забезпечили реалізацію концепцій стратегічного розвитку не тільки регіону та сприяли підвищенню рівня його конкурентоспроможності, але і країни в цілому;
- підвищення інноваційно-інвестиційної активності як необхідної умови формування економічного потенціалу розвитку підприємств;
- створення передумов активізації підприємницької діяльності, яка б вирішувала проблему виробництва конкурентоспроможної продукції, підвищення рівня зайнятості населення, збільшення фінансування бюджету;
- здійснення змін у сфері фінансово-кредитної діяльності, які б сприяли вирішенню проблеми забезпечення розвитку промислових підприємств інвестиційними ресурсами.

Подолання кризових явищ на підприємствах вимагає застосування регулятивних механізмів як на загальнодержавному рівні, так і на рівні галузевого і регіонального розвитку. «В цих умовах для України актуалізується проблема невідкладного переосмислення стратегії зовнішнього та внутрішнього економічного курсу, оскільки світ, що змінився, вже ніколи не повернеться до попереднього стану» [1, с. 25]. У даному контексті зміни повинні торкнутися структурного реформування економіки з прискореним розвитком галузей, які забезпечать потреби споживчого попиту внутрішнього ринку. У фінансовому секторі України необхідно вдосконалювати політику щодо процедури банкрутства неефективних господарських одиниць. Нових підходів вимагає зовнішньоекономічна політика та концепція розвитку міжнародного транзитного співробітництва, система економічного та нормативного забезпечення національного бізнесу, а також підвищення якості державного регулювання та посилення відповідальності за прийняття управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Власюк О. С. Криза: виклики національній економіці та стратегія подолання / О. С. Власюк // Стратегічна панорама. – 2009. – №1. – С. 24-30.

2. Василенко В. А. Менеджмент устойчивого развития предприятий : [монография] / В. А. Василенко. – К. : Цент учебной литературы, 2005. – 648 с.
3. Афанасьев Н. В. Управление развитием предприятия / Н. В. Афанасьев, В. Д. Рогожин, В. И. Рудыка. – Х. : Изд. дом «ИНЖЭК», 2003. – 184 с.
4. Планування соціально-економічного розвитку підприємств : [монографія] / [Тимошук М. Р., Кузьмін О. Є., Фещур Р. В., Шуляр Р. В., Подольчак Н. Ю., Олексів І. Б.]. – К. : УВС НБУ, 2007. – 449 с.
5. Прахалад К. К., Майбутнє конкуренції. Творення унікальної цінності спільно з клієнтами / К. К. Прахалад, Рамасвами Венкат ; пер. з англ. М. Ставицького. – К. : Вид-во Олексія Капусти (підрозділ «Агенція «Стандарт»), 2005. – 258 с.
6. Стратегія економічного та соціального розвитку територій Івано-Франківської області до 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.if.gov.ua/files/ifstrategy2015.pdf>.
7. Дані Веб-сайта [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukr.stat.gov>.
8. Статистичний щорічник Івано-Франківської області за 2008 рік.
9. Короткі підсумки економічного і соціального розвитку регіону за січень–червень 2009 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.if.gov.ua/modules.php?name=Content&pa=showpage&pid=712>.
10. The Ukrainian competitiveness Report 2008. 2008 World Economic Report [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.weforum.com.
11. Петренко В. П. Управління процесами інтелектокористування в соціально-економічних системах : [наукова монографія] / В. П. Петренко. – Івано-Франківськ : Нова Зоря, 2006. – 352 с.

Полянська А.С., Орищин Т.М. Исследование факторов внешней среды как необходимое условие развития предприятий в современных условиях.

Определены теоретические и практические подходы исследования влияния факторов внешней среды на деятельность промышленных предприятий. Обобщены основные составляющие внешней среды, а именно: экономическая, техническая, политическая, социально-демографическая, культурно-этическая, международная, а также факторы, определяющие влияние указанных составляющих на результаты работы предприятий. Определены основные угрозы экономической среды и их влияние на финансовые результаты деятельности субъектов хозяйствования на уровне региона. Выделены основные направления преодоления негативного влияния внешних факторов на среду функционирования предприятий.

Ключевые слова: составляющие и факторы внешней среды, угрозы, финансовые результаты деятельности.

Polianska A.S., Oryshchyn T.M. Research of factors of an external environment as a necessary condition of the enterprises development in modern conditions.

Theoretical and practical approaches to research of influence of an external environment factors on activity of industrial enterprises are determined. The basic components of an environment, namely: economic, technical, political, social and demographic, cultural, ethical, and international and also the factors, which determine influence of the specified components on results of activity of the enterprises, are outlined. The basic threats of economic environment and its influence on financial results of activity of business entities at a level of region are determined. The basic ways of overcoming the negative influence of external factors on the functioning environment of enterprises are presented.

Key words: basic components and factors of external environment, threats, financial results of activity.

Надійшло 15.12.2009.